

WOORD VOORAF

Onder de titel *Een week Medea* vond in de Gentse Vooruit tussen 19 en 23 november 2001 een interdisciplinair *Medea*-project plaats dat studenten en docenten uit vier landen bijeenbracht. Het initiatief situeerde zich binnen de activiteiten van de *International Summer Academy of Theatre*, een initiatief van het National Theatre of Greece in samenwerking met onder andere het Kunsten-centrum Vooruit, het Institut für Theater, Film und Medienwissenschaft van de Wolfgang Goethe Universität Frankfurt, en het Centre for Performance Research van de University of Wales, Aberswyth.

De centrale doelstelling was jonge theatermakers uit universiteiten en academies bijeen te brengen rond thema's uit de Griekse traditie en met theaterpractici en theoretici uit verschillende Europese landen te onderzoeken hoe die thema's geactualiseerd kunnen worden in een hedendaagse podiumkunstenpraktijk. Tot een dergelijke samenwerking voelde ook het kunstencentrum Vooruit zich aangetrokken, omdat een opdracht als deze wel degelijk kadert binnen zijn kunstbeleid.

In augustus 2000 had reeds een eerste bijeenkomst plaatsgevonden in Monodendri (Epirus) rond de functie van het koor en de polyfonie in de Griekse tragedie, in het bijzonder in het werk van Euripides en gesitueerd tegen de achtergrond van de lokale folklore. Vlaanderen was toen onder andere vertegenwoordigd door Paola Bartoletti, Freddy Decreus, Dick Van Der Harst en Guy Cools. Zij werkten allen op basis van het werk van Erik De Volder (o.a. *Diep in het bos*) rond de lokale traditie van de *moirologoi* (klaagzangen en begrafenisrituelen).

In juli 2001 vond in Prespes - Florina (Thessaloniki) een tweede editie plaats en ditmaal werden aspecten onderzocht uit de Griekse komedie, in het bijzonder "de komische vormtaal zoals uitgedrukt in de menselijke fysionomie, in de maskers en in dierlijke metaforen". Koen Augustijnen (*Les Ballets C. de la B.*) en Guy Cools (Vooruit) gaven daar een workshop rond het Vlaamse carnaval.

De voorbije twee jaar waren de activiteiten van de *Summer Academy* in Noord-Griekenland zo beloftevol dat de leden ten allen prijze hun activiteiten verder wilden voortzetten.

In Gent kwamen tijdens de week van 19 tot 23 november 2001 een honderdtal jongeren samen om deel te nemen aan een project rond *Medea* dat opnieuw multimediaal en interdisciplinair wilde zijn.

Het programma bestond uit drie verschillende luiken.

Vooreerst waren er de *theoretische seminars* over aspecten rond de mythische en tragische figuur Medea.

Freddy Decreus (Universiteit Gent) gaf een inleidende lezing over *Medea. Mythic representations*. Eleni Varopoulou (Universiteiten van Patras en Athene) en Hans-Thies Lehmann (Goethe Universität Frankfurt) bespraken de manier waarop Heiner Müller de antieken, en meer in het bijzonder, het Medea-thema verwerkt had. Mieke Kolk (Universiteit Amsterdam) besprak de relatie tussen het abjecte en de tragische leefwereld in *Performing the Gap: Abjection and taboo in recent Medea-productions or How do they solve the problem with Medea?* Christel Stalpaert (Universiteit Gent) analyseerde de geografie van de scène en ging na waar Medea als personage een plaats kreeg in *Medea's Theatrical Space: an Oscillation between Left and Right*. Klaas Tindemans (dramaturg De Roovers) bestudeerde in het licht van de recente politieke theorie het soort politiek spreken dat van Medea uitging in *Medea's Political Theology. Euripides' heroines and the definition of the political*. Stefan Hertmans (Hogeschool Gent) en Erwin Jans (dramaturg Ro-Theater) bespraken hun productie *Mind the Gap*.

In de Balzaal en de Dansstudio van Vooruit vonden drie *praktische masterclasses* plaats onder de titel *Medea: acting, directing, dramaturgy*.

– *Acting*: Sofia Michopoulou (Attis Theatre Athene), *The voice and the body in Greek tragedy. The sources of forgotten energies in the body*. Sofia Michopoulou, stichtend lid, net zoals directeur Theodoros Terzopoulos, van het Atheense theater Attis, ging met haar studenten op zoek naar de fysieke krachten en de energie van het lichaam die ook reeds in het oude Griekse theater aanwezig waren en nu soms een verborgen leven leiden. Hiertoe ontwikkelde ze een groot aantal 'oefeningen' die de sluimerende krachten in het lichaam van de acteur opnieuw tot leven wekken. Met Nietzsches opsplitsing in Apollinische en Dionysische krachten voor ogen, streefde zij ernaar om deze beide dimensies op de scène tot leven te brengen en aldus de idee vorm te geven dat elke acteur steeds in een staat van permanent alarm moet leven.

– *Directing*: Niketi Kontouri (National Theatre of Athens), *Medea. The creation of a contemporary lament*.

Niketi Kontouri stelde zich de vraag wat *Medea* actueel betekent voor mannen en vrouwen en hoe een oud Grieks polyfonisch gezang ons kan helpen om Medea's persoonlijkheid te benaderen. Ze nodigde de deelnemers uit om een eigen polyfonische *lamentatio* te creëren, gesteld in het samenspel tussen de woorden van de originele tekst en deze uit onze actuele moedertalen.

– *Dramaturgie*: Erwin Jans (Ro-Theater Rotterdam), *Medea. The relation violence-ethics*.

Erwin Jans benaderde *Medea* via het thema van het geweld. Hiertoe rekende hij niet alleen het sacrificiële geweld waarop de tragedie in zijn geheel gebaseerd is, maar ook het verbale geweld uit de vele confrontaties (verbonden als ze zijn met de oorsprong van het wettelijke en politieke spreken) en niet te vergeten, het geweld van het seksuele verschil. In de tragedie neemt de vrouw een centrale plaats in, precies omdat ze in de Griekse *polis* nauwelijks enige politieke en juridische betekenis heeft, redenen genoeg om de literaire verbeelding van de Grieken te prikkelen. Wanneer een vrouw dus echt spreekt in een Griekse tragedie, dan is een politieke crisis nooit ver weg. In de workshop werd daarom meer specifiek ingegaan op de relatie tussen geweld en ethiek.

Ten slotte waren er nog de talrijke *film- en theatervoorstellingen*.

Op 20 november was *Fields on the 4th Floor*, een dansvoorstelling van de jonge Amerikaanse choreografe Sarah Wookey te zien. Hierin maakten twee mannen en een vrouw in een soort liftkoker een beweging door tussen heden, verleden en toekomst. Centraal stond een zoektocht naar iets of iemand die hun leven betekenis kon geven in een voortdurend flux van beelden en landschappen. Een contemporaine adaptatie van een oud mythisch verhaal, leek het wel.

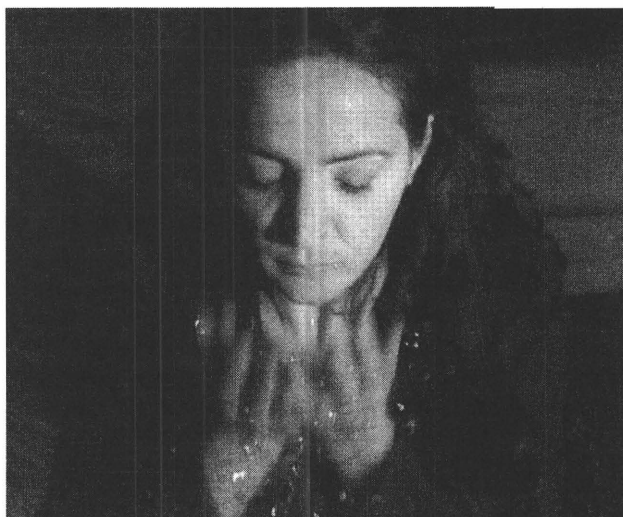
Op 21 november werden de verfilmingen van *Medea* van Lars von Trier en van Pasolini getoond en besproken. Daarnaast greep de video-art première plaats van Vouvoula Skoura's voorstelling *Medea no comment*. Deze videokunstenares is vooral geïnteresseerd in en gepassioneerd door visuele interpretaties van theaterstukken en literaire teksten. Haar vorige werken waren gebaseerd op Brecht (*The Mothers*), Heiner Müller (*Philoktetes* en *Aias*) en Homeros (*Hector*). Tevens maakte ze een fel opgemerkte video over het leven en het werk van de Griekse dichter Yorgos Seferis.

In dezelfde periode werden in Vooruit ook de drie veelbesproken *Medea*-producties gebracht die recent in Vlaanderen en Nederland werden gemaakt. Het samenbrengen van al deze verbeeldingen rondom één centraal mythisch personage zorgde voor een zeldzaam intense ontmoeting tussen de aloude Griekse traditie en meer recente West-Europese opvoeringsstijlen.

Het Toneelhuis (Antwerpen) had *Mamma Medea* reeds in première laten gaan op 6 september in de Bourlaschouwburg te Antwerpen, en dit in een regie van Gerardjan Rijnders. Tekstueel was het een bewerking die Tom Lanoye gemaakt had van Apollonios' Argonautenverhaal en van Euripides' *Medea*. De versie van Jan Decorte, "*Betonliebe + Fleischkrieg*" *Medeia*, een productie van Kaaithater (Brussel), was in première gegaan op 12 september 2001. Tenslotte voerde Toneelgroep Amsterdam, in coproductie met Kaaithater Brussel, opnieuw in een regie van Gerardjan Rijnders, vanaf 7 november 2001 *Mind the Gap* van Stefan Hertmans op. Op 23 november werd de voorstelling gevolgd door een panelgesprek tussen Freddy Decreus, Stefan Hertmans en Erwin Jans.

Het naast elkaar zetten van de Griekse traditie en Vlaams-Hollandse praktijk op de scène, van theoretische en praktische masterclasses, van oefeningen in het beheer van tekst, drama, acting, directing en dramaturgie en dans toonde duidelijk aan dat één van de meest fundamentele teksten uit de Westerse verbeelding nog steeds in staat was zich op zovele velden tegelijk te laten bevragen. In dit nummer bundelt *Documenta* vrijwel alle academische bijdragen tot dit project.

Guy COOLS en Freddy DECREUS

Uit: Medea no comment, video van Vouvoula Skoura